

RASŲ šventė darželyje

Rūta Budinavičienė

Muzikos mokytoja ekspertė, Klaipėdos lopšelio-darželio „Volungėlė“ meninio ugdymo mokytoja

Mano šiandieniniu įsitikinimu, mažų vaikų Rasų šventė dieną gali (ir turi) būti kitokia, nei suaugusiųjų naktinė Jėmė ar etnokultūrinė Kupolė. Vaikams netinka suaugusiųjų meilės žaidimai ir burtai, nes vaikams reikia įspūdžio, dalyvavimo veiksmo, nekasdieniško lytėjimo pojūčių, neįprasto maisto (kad ir tų pačių keptų bulvių), paslapties. Mūsų šventėje visai jaukiai randa vietą ir liaudies dainos, rateliai, ir sušiuolaikinti liaudiški įrašai, ir ritualai su vandeniu, žolynų vainikais, ugnimi, ir vaisės.

Pasirengimas šventei.

- Daromi šventės vartai: dvi lazdos aprišamos pražydusių liepų (prieš pat šventę ir ąžuolų) šakelėmis, viršus daromas iš tautinės juostos.
- Daroma lazda su ratu: lazdos viršuje pritvirtinamas apvalus didesnis tambūrinas (ar koks kitas ratas), apipinamas žalių krūmų vainiku ir ąžuolo šakelėmis, pakabinami iš stiklainių padaryti žibintai.
- Paruošiama laužavietė: į jos vidurį įkasama šakota lazda, ant jos šakų uždedami iš žolynų pintos kepurės, lazda iš visų pusių apdedama pagaliais, pliauskomis.
- Stalas užtiesiamas balta (ar gėlėta) staltiese, ant stalo pastatomas molinis ąsotis su vandeniu.
- Paruošiami vedančiųjų rūbai: baltas išpieštas gėlėmis apsiaustas ir lauko gėlių vainikas, tamsūs rūbai su specialia kepure, ramunių puokštė, žagarų šluota.
- Papildomos priemonės: vandens buteliukai, varpeliai, žolynų puokštės (8), įgarsinimo aparatūra (įkraunama garso kolonėlė su USB, nešiojamas mikrofonas), muzikos įrašai mp3 formatu, būgneliai ir traškančių instrumentų krepšys, „paparčio žiedas“.
- Parengiamas skelbimas vaikų tėvams, kuriame nurodyta šventės data, vieta, vaikų apranga (šviesūs rūbai mergaitėms, gėlių vainikai, žali rūbai berniukams).
- Sutariama su virtuvės darbuotojais dėl keptų bulvių su lupenom ir kmynais kiekvienam dalyviui ir laiko, kada jos bus patiektos.

Šventės eiga. Ritualų dalis.

Paruošiama šventės vieta, papartyje paslepamas „paparčio žiedas“. Visi dalyviai, išskyrus renginio vedėjas **Rasą** ir 8 mergaites su baltomis suknelėmis, sueina į renginio vietą pagal skambančią muziką. Pikčiurna Niurna įjungia muziką, sodina visus dalyvius. Šventėje skamba CD „Telebimbam gatvė“ įrašas „Užteka saulužė“:

1. Užteka saulužė, daulėliu lėliu,
Aplinkui dangužį, daulėliu
2. Apeiki, sauluže, daulėliu lėliu,
Aplinkui oružį, daulėliu
3. Paskaityk, sauluže, daulėliu lėliu,
Ar visos žvaigždutės, daulėliu

4. Jau skaitau neskaitau, daulėliu lėliu,
Jau vienos ir nėra, daulėliu
5. Šviesiausios žvaigždužės, daulėliu lėliu,
Kur anksti užtekėjo, daulėliu
6. Kur anksti užtekėjo, daulėliu lėliu,
Ir vėlai nusileido, daulėliu...

Pro simbolinius vartus sueina renginio vedėja Rasa ir 8 baltai pasipuošusios mergaitės su vainikais ant galvų ir skirtingų lauko gėlių puokštėmis rankose. Mergaitės šoka rateliu, atiduoda puokštes renginio vedėjai, pasiima po Orffo varpelį ir toliau šoka pagal ansamblio „Atalyja“ įrašą „Saulės ašara“:

1. Kam tie žirgai, kam tie ratai
Prie Saulytės namų durų?
2. Dievo žirgai, Laimos ratai
Saulės dukros jaunikaič(iai)
3. Saulė dukrą išleidusi
Palydon Perkūną prašo.
4. Išvažiuodams Perkūnytis
Trenkė aukso ažuolėlin.
5. Treji metus Saulė rauda
Aukso šakas rankiodama.
6. Saulė davė dovanėlių:
Liepai aukso rankšluostėlių,
Ažuolėliui deimantėlių,
7. O mažajam beržiukėliui
Tam užkorė sidabrėlio
Karklužėliams juostužėlių.

Renginio vedėja Rasa. Eina saulėlė aplink dangų. Grįžulo ratais rieda gyvenimas. Keliaudama vasaros dangumi aukščiausiai pakilo saulė, o mes džiaugiamės vis tirštesne žaluma, vis ryškesniais gėlių žiedais, vis labiau mirguliuojančiomis pievomis. Atėjo trumpiausios metų nakties ir ilgiausios dienos laikas. Taigi sveiki atvykę, švęsti pačią gražiausią vidurvasario šventę – Baltų Kupolinėmis arba Rasa, o krikščionių – Joninėmis vadinama. Anksčiau žmonės neįsivaizdavo šventės be dainų. Šios vasaros šventės metu dainuodavo dainas apie saulę, gėles, vainikus, kupoles, vandenį. Saulės prašydavo greičiau patekėti, apginti nuo ligų. Ar prisimenate piemenų maldelę „**Saulele motule, užtekėk, užtekėk**“? Padainuokime kartu (*visi dainuoja dainą*). Dabar išmokime **užkalbėjimą nuo ligų**. Kartokite paskui mane: ankstų rytą keliuos, saulę kalbinu, ligos pro šalį pro šalį.

Lietuvių liaudies sakmė „**Nukalta saulė**“. Senais laikais gyveno žmogus kalvis. Tada buvo visur tamsu, naktis ir naktis. Tai šis kalvis nutarė nukalti saulę. Paėmęs blizgančią geležį, kalė kalė ir nukalė per šešerius metus. Tada, užlipęs ant aukščiausios trobos, įmetė ją į dangų. Ir iki šios dienos ji ten tebestovi.

Kviečiu visus pašokti lietuvių liaudies ratelį „**Saule šviesi**“ (*visi šoka*). Įminkite mįsles:

- Kai mėlynas, juokiasi, kai pilkas, verkia. (Dangus)
- Aukso lenta praskilo, visas svietas sukilo. (Saulė)
- Dega visą dieną, bet nesudega. (Saulė)
- Didelis kamuolys pilnas auksinių adatų prikištas. (Saulė)
- Aš ne gėlėlė, bet iš gėlelių, aš ne lapelis, bet iš lapelių. (Vainikas)
- Gintarų vainiku dabintas, medžių karalium vadintas. (Ažuolas)
- Bėga bėga - niekad neišbėga. (Upė)
- Bėga bėga akmenis čiupinėdama, pakraščius žiūrinėdama. (Upė)
- Ir dangum skraidžioja, ir žeme šiaučioja, ir po žeme landžioja. (Vanduo)

- Kaip nori pjauk - neperpjausi, kaip nori kirsk - neperkirsi. (Vanduo)
- Ir plonas, ir ilgas, o kai ant žemės atsisėda – nesimato. (Lietus)
- Neturi sparnų – padangėm skrajoja, neturi kojų – po žemę slankioja. (Lietus)
- Manęs dažnai laukia, o kai ateinu - visi kaip patrakę nuo manęs bėga. (Lietus)

Anksčiau žmonės Rasos šventės metu statydavo simbolinius vartus. Visi įėjusieji pro juos tapdavo šventės dalyviais. Įeiti reikėjo švarems, nusipraususiems, be blogų minčių. Kviečiu visus prie simbolinių mūsų šventės vartų.

Tyliai skamba Evaldo Azbukausko projekto „Girių dvasios“ įrašai „**Gydantis lietus**“ „**Rasa**“ – šiuolaikinės elektroninės dub muzikos ir lietuviškų sutartinių pynė. Renginio vedėja Rasa su vaikais žaidžia žaidimą „**Tilto sargas**“, į kiekvieno dalyvio rankas iš ąsočio įpila vandens veidui nusiprausti.

Žaidimo pabaigoje prie simbolinių vartų kviečiami visi **Jonukai**, vainikuojami ažuolo vainikais, pagerbiami plojimais, dovanomis.

Renginio vedėja Rasa. Įminkite mįslę:

- Ėjau naktį, pamečiau sagtį, mėnuo rado, saulė pagavo. (Rasa) arba
- Ėjo pana per pievą, pametė perlų karolius, mėnuo rado, saulė surinko. (Rasa)

Joninių metu lietuviai ypač garbino Rasą, kuri buvo vaizduojama, kaip įsmeninta būtybė. Rasytė, dainose, vaizduojama vaikščiojanti po laukus. Tikriausiai, vaikai, pastebėjote, kad po jūsų kojomis žolė šlapia? Tai ir bus rasa. Siūlau visiems padainuoti lietuvių liaudies dainą „**Žemė kėlė žolę**“:

Žemė kėlė žolę,
Žolė kėlė rasą,
Rasa kėlė pasagėlę,
Pasagėlė - žirgą.
Žirgas kėlė balną,
Balnas kėlė raitą,
Raitas kėlė kepurėlę
Senai motinėlei.

Šventės eiga. Pramogų dalis.

Renginio vedėja Rasa. Vaikai, ar pastebėjote, kad tarp mūsų yra paniurėlių? Ar matote **Pikčiurna Niurna**, kuri kažko ieško? Reikia ją pavaišinti vaistažolių arbata ir kaip mat išgis nuo visų ligų.

Renginio vadėja Pikčiurna Niurna. Nenoriu arbatos. Noriu vabalų sriubos. Pati skaniausia būna iš boružių. Gal padėsite man ją išvirti?

Skamba CD įrašas „**Vabaliukų šokis**“. Vaikai po pievą laisvai šoka imituodami vabalus. Įrašas kelis kartus sustabdomas ir tuo metu vaikams rodomos atskirus vabalus vaizduojančios kortelės, prašoma pasakyti jų pavadinimą, išploti jo ritmą.

Skamba CD įrašas „**Boružiukų dainelė**“. Vaikai po pievą laisvai „skraido“ kaip boružėlės. Įrašas kelis kartus stabdomas ir tuo metu vaikai sako boružės burtus, pvz., a) boružėlė, lėk lėk, tavo vaikai rėk rėk, šaukštai bliūdai nemazgoti ir po suolu pakavoti, b) Dievo karvyte, skriski į dangų, tavo vaikeliai laukia prie lango.

Renginio vadėja Pikčiurna Niurna. Boruželių prisirinkau. Dabar man sriubai reikia vandens. Gerai būtų, jei nors kiek palytų. Ar neišsigąsitate, jei netikėtai pradės lyti?

Vaikai dainuoja lietuvių liaudies dainas „**Lyk lyk dar labiau**“ ir „**Lyja lyja lietus**“, CD įrašo dainai „**Lietutis**“ pritaria su vandens buteliukais.

Renginio vadėja Pikčiurna Niurna. Ačiū visiems, padėjusiems išvirti vabalų sriubą. Kas ragavo, tam per barzdą varvėjo ir burnoj neturėjo. Tad sriuba sotus nebūsi. Reikia kokios mėsytės. Mačiau, kad lauko pelės čia šmirinėjo – pagavus ir iškepus būtų skanios mėsytės. Ar nematėt?

Vaikai žaidžia žaidimą „**Pelės**“ A dalis (muzika pritaikyta pagal liaudies dainą „Lietuvos šalelėj“, žodžiai ir choreografija Renatos Čipkuvienės) – sukamas ratelis į dešinę ir dainuoja „daug pelių priviso, / jos labai įgriso. / Viską ėda, viską graužia – / yra didi bėda“. B dalis – skanduojuama „Viens, du, trys“ ir ratuotojai kelia sukabintas rankas į viršų. C dalis – skambant linksmam muzikai likusieji vaikai landžioja pro atsiradusius tarpus.

Vaikai poromis šoka „**Šokį su šluota**“: šoka poromis, kol netikėtai nutrūksta muzika ir kuo greičiau reikia surasti naują porą (skamba pop choro „Mažieji svirpliukai“ įrašas „**Polka tinka kiekvienam**“). Kartu šoka ir Pikčiurna Niurna.

Renginio vedėja Rasa. Linksmam trepsėjom, net batų padai suplyšo. Reikia susiūti. Mums pavyks, jei įminsime mįslę:

- Penki stumia, penki traukia, vienas lenda. (Adata) arba
- Geležinė kumelaitė, kanapinė uodegaitė. (Adata)

Vaikai ir Pikčiurna Niurna žaidžia lietuvių liaudies žaidimą „**Raganėlė pamotėle**“. Žaidimo pabaigoje Pikčiurna Niurna vaikus laisto vandeniu. Žaidimas kartojamas kelis kartus.

Renginio vedėja Rasa kviečia visus ieškoti **paparčio žiedo**. Suradusiems vaikams paaiškinama, kad tai nėra tikras žiedas – tik vienam nuėjus į mišką ir ištvėrus visus išbandymus trokštamas žiedas nukris kaip aukso grūdelis. Tačiau paprastesnius burtus galima daryti su ramunėmis. Renginio vėjos dalina ramunes, vaikus moko burtažodžio „**Myli nemyli**“.

Atnešamos šventės vaišės – su lupenom ir kmynais **keptos bulvės**.

Renginio pabaigoje skamba CD įrašai, kuriems vaikai savarankiškai pritaria muzikos instrumentais ir kaip sugalvoję linksminasi:

- Liaudiškos muzikos kapelos „Ratuto“ polkos ir valsai
- Pop choro „Telebimbam“ daina „Oi, tata“
- Pop choro „Šypsena“ daina „Vaikai vanagai“
- Pop choro „Olialia“ daina „Kur joji Jonai?“
- Pop choro „Džimba“ daina „Pelės“
- V.Pauliuko ir ansamblio „Nerija“ daina „Raganų puota“

